

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Beheerplan voor natuurelementen Zonnepark Overbetuwe

Opdrachtgever: Green Giraffe

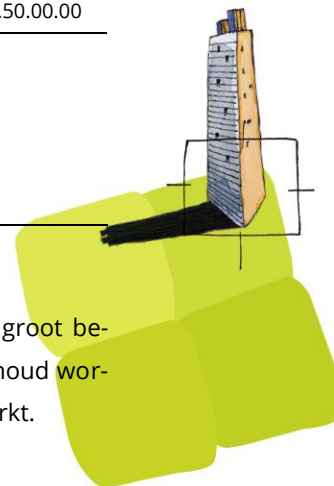
projectnummer: 708.02.50.00.00

Aan: Green Giraffe

Van: H. Kloen

Onderwerp: Beheerplan voor natuurelementen Zonnepark Overbetuwe

Datum: 31-10-2018

Voor de ontwikkeling van natuurwaarden is een gebalanceerd natuurgericht beheer van groot belang. Te weinig onderhoud leidt tot verruiging en eenzijdige ontwikkeling, bij te veel onderhoud worden natuurwaarden verstoord. In deze notitie is het beheer per landschapselement uitgewerkt.

Bomenrij langs noordrand.

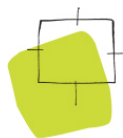
Na het planten hebben de bomen weinig zorg meer nodig. In het eerste jaar vindt controle plaats op uitval van bomen, en controle van de boompalen en -banden. Daarna is zeer beperkt snoei nodig om ongewenste uitgroei in de breedte te voorkomen.

Plasdrasoevers langs watergangen.

Het gewenste beheer voor de hogere delen van het talud bestaat uit 1 - 2 x per jaar maaien en maaisel afvoeren. Bij voorkeur vindt dit gefaseerd plaats, zodat niet alle begroeiing in een keer verdwijnt. Twee keer per jaar maaien (niet voor 1 juli in verband met broedvogels) leidt sneller tot voedselarme kanten en deze kunnen bloemrijker worden. Eén keer per jaar maaien leidt tot wat ruigere begroeiing die wel aantrekkelijk is voor libellen en moerasvogels. Door beide beheersvormen op verschillende plaatsen toe te passen ontstaat meer diversiteit in biotopen die als geheel meer biodiversiteit kunnen opleveren.

Op lagere delen van het talud kunnen rietkragen of ruigte worden ontwikkeld door 1 x per 2 jaar te maaien en maaisel af te voeren in het najaar. Voor vogels is het waardevol om het maaien van een deel van de rietkragen of ruigte een jaar over te slaan. Dit biedt schuil- en foerageermogelijkheden in de winter en broedmogelijkheden in de zomer. Ook voor de landschappelijke inpassing van de zonnepanelen is deze frequentie gunstig. Voor de instandhouding van het riet is minimaal eens per twee jaar maaien wel wenselijk. Voor riet- en watervogels zoals kleine karekiet, blauwborst en rietgors levert dat goed leefgebied op.

Het beheer van het waterhoudend profiel bestaat uit 1 x per jaar schonen en maaisel afvoeren. Bij voorkeur vindt dit gefaseerd plaats, zodat niet alle begroeiing in een keer verdwijnt. Als dit de water-

afvoerende functie niet in gevaar brengt, kan het ene jaar de ene (overlangse) helft worden geschoond en het daaropvolgende jaar de andere helft. Een andere optie is om de ene helft in de zomer (voorjaar mijden in verband met broedvogels) en de andere helft in najaar (september) te schonen.

Plaatselijk struweel en knotwilgen.

Het struweel bestaat uit soorten die op het moment dat ze te hoog worden, kunnen worden teruggezet tot vlak boven de grond. Dit kan bijvoorbeeld eens per 3-5 jaar in het winterseizoen worden gedaan. Als dit gefaseerd (niet alle tegelijk) gebeurt, blijft er continu begroeiing aanwezig die broedmogelijkheden en zangposten aan vogels biedt en het zicht op de zonnepanelen beperkt.

De knotbomen langs watergangen kunnen eveneens eens per 2-5 jaar worden teruggezet, en ook gefaseerd.

Kruideneilanden rond hoogspanningsmasten met bijenhôtels.

De basis is grasland met een mengsel van verschillende grassoorten en een aantal algemene wilde bloemen dat eenmalig wordt ingezaaid. Het is belangrijk om een mengsel met inheemse soorten en voornamelijk overblijvende soorten te kiezen. Deze soorten hebben hoge natuurwaarde voor insecten en vogels en zijn over langere tijd het beste in stand te houden.

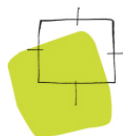
Het basisbeheer is 2 keer per jaar maaien en oogsten/afvoeren van de opbrengst. Dit beheer is vooral op de flora gericht. De bodem verschaalt en bloemen krijgen meer kans. Het is ook mogelijk in plaats van de tweede maaibeurt begrazing in te zetten. Begrazing in het voorjaar is niet gewenst.

Om het beheer beter af te stemmen op de fauna is het zinvol in delen van het gebied een najaars-maaibeurt (of begrazing) over te slaan. In een volgend jaar moeten juist weer andere plekken worden gespaard. In de niet-gemaaide delen kunnen veel meer insecten overleven en kunnen vogels in de winter zaden en insecten als voedsel vinden.

Maximale natuurwaarde is te realiseren door dit meer gevarieerde maaibeheer uit te voeren volgens het concept van "sinusbeheer". In een golvend lijnenspel worden verschillende vlakken in verschillende maaibeurten gemaaid. Hiervoor worden vooraf 2-3 gebogen lijnen op de kaart gezet. De eerste wordt in het veld als pad uitgemaaid waarna alles aan één zijde van dit pad wordt gemaaid. Bij de tweede maaibeurt wordt een maaipad langs de tweede lijn uitgemaaid, en wordt wederom alles aan één zijde van dit pad gemaaid. Er ontstaan zo delen van het terrein die 0, 1 resp. 2 x zijn gemaaid. Het is wel zaak om het volgende jaar de lijnen zo aan te leggen dat de niet-gemaaide delen dan wel worden gemaaid.

Ook de bomenwei is overigens een kansrijke locatie voor sinusbeheer, dat het landschap op die plek nog aantrekkelijker maakt, voor zowel passanten op de snelweg als bezoekers van het aangrenzende terrein van Stichting Geldersch Landschap en Kastelen

Bijenhôtels worden verderop als apart landschapselement besproken.

Graskruidenstroken onder hoogspanningsleiding.

In deze stroken kan hetzelfde beheer worden toegepast als bij de kruideneilanden. De stroken zijn echter te smal om sinusbeheer te kunnen toepassen. Extensieve begrazing door schapen is een optie. Echter, begrazing (ook extensief) gedurende het broedseizoen is niet wenselijk, omdat nesten van bodembroeders dan kwetsbaar zijn voor vertrapping. De gewenste veedichtheid is op voorhand moeilijk te bepalen, maar zal ruwweg de helft zijn van begrazing in productiegrasland. Begrazingsintensiteit moet zodanig zijn dat pleksgewijs hogere grassen en kruiden in stand blijven en kruiden in bloei kunnen komen. De beste optie is om drukbegrazing toe te passen buiten het broedseizoen, dus gedeeltes in korte tijd intensief laten afgrazen.

Grasstroken tussen de zonnepanelen

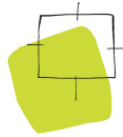
In de ruimte tussen de panelen komen grassen en kruiden beperkt tot ontwikkeling door de schaduwwerking die zich ook uitstrekt naast de panelen. Hier past extensief beheer door 2 keer per jaar maaien of beweiden. Op de stroken tussen de panelen kan een speciaal mengsel met laagblijvende grassen en kruiden worden ingezaaid. Gemakkelijk aanslaande inheemse kruiden zijn bijvoorbeeld margriet, knooppkruid en gewone rolklaver. Maaien moet plaatsvinden na de broedtijd, dus vanaf juli. Voor het onderhoud van de vegetatie kunnen ook grazers worden ingezet, echter ook hier is begrazing (ook extensief) gedurende het broedseizoen niet wenselijk. De minder dicht begroeide plekken onder de randen van zonnepanelen kunnen wel aantrekkelijk biotoop bieden voor solitaire bijen die in de grond nestelen en voor amfibieën.

Akkerkruidenranden langs de noordrand van het plangebied.

De akkerkruidenstrook is vooral gericht op bedoeld voor bloembezoekende insecten en akkervogels. Hiervoor wordt een zadenmengsel grassen, graan en kruiden gebruikt. Cultuurkruiden met oliehoudend zaad zoals bladrammenas, gele mosterd of koolzaad zijn erg aantrekkelijk voor vinkachtigen als kneu en groenling. Ook wilde akkerkruiden zoals korenbloem en klapproos passen hier goed.

Een akkerkruidenrand vergt wel een herhaalde grondbewerking en herinzaai. Bij een rand met eenjarige soorten is dit ieder jaar noodzakelijk; als ook overblijvende soorten worden gezaaid volstaat eens per 2-3 jaar. Zonder herinzaai vergrast de rand en nemen waardevolle kruiden sterk af.

Vóór het inzaaien is een grondbewerking nodig. Zaaien vindt vroeg in het voorjaar, in maart of april plaats. Verder beheer is tot het volgende voorjaar niet noodzakelijk, zodat de zaden in de planten beschikbaar komen als wintervoedsel voor akkervogels. Zo nodig kan pleksgewijs worden gemaaid om zaadvorming van distels te voorkomen. In het volgende voorjaar is ofwel een lichte bewerking met eg, klepelmaaier of wallenfrees gewenst, ofwel een diepere grondbewerking met opnieuw inzaaien.

Bijenwal op de grondwal in deelgebied 2.

In de rand van de wal worden enkele steilranden van 0,5 -1 meter hoog, en 10- 20 meter lang afgestoken die geschikt zijn als nestplaats voor solitaire zandbijen. Deze bijen kunnen in het gehele zon-
nepark voedsel vinden. De randen moeten op de zon gericht zijn, op zuidoost tot zuidwest. Als hogere begroeiing voor de steilrand ontstaat kan deze een keer per jaar worden weggemaaid. Na enkele jaren kan het nodig zijn ingezakte delen van het profiel te herstellen.

Bijenhotels bij de kruideneilanden

Een bijenhotel bestaat uit een bouwwerk met daarin houtblokken of stenen met boorgaten, bundels holle stengels van bijvoorbeeld riet of bamboe, en eventueel ook stukjes leemwand. Door holtes van verschillende groottes aan te bieden, met diameter tussen 8 en 14 mm, kunnen veel verschillende soorten solitaire bijen hierin nestelen en voedsel dichtbij vinden in de kruideneilanden en natuurvriendelijke oevers.

Er worden bijenhotels van verschillende grootte te koop aangeboden, het is ook mogelijk ze zelf te maken, bijvoorbeeld met vrijwilligers van natuurorganisaties, scholen of buurtverenigingen.

Onderhoud van bijenhotels wordt vaak vergeten. Het is wenselijk eens per drie jaar op zijn minst een deel van het materiaal te vervangen en zo nieuwe nestgelegenheid te bieden. Dit kan het beste worden gedaan aan het eind van de winter. Het oude materiaal moet niet worden afgevoerd maar blijven liggen zodat eventuele aanwezige poppen nog uitkomen.

Advies en monitoring

Een goede monitoring is belangrijk om inzichtelijk te krijgen hoe de vegetatie ontwikkelt en in welke dieren gebruik maken van de natuurelementen. Met name voor maaien en begrazen is het belangrijk te volgen of het beheer niet te intensief, en niet te extensief is.

In monitoring kunnen vrijwilligers van natuurorganisaties mogelijk een rol spelen. Om de gegevens te bundelen en te koppelen aan beheersadviezen is inzet van een ecooloog aan te bevelen. Het is aan te bevelen hiervoor ook een budget te reserveren.